

شِعْرٌ يَحَطُّمُ الْجِدَارَ שירה מפרקת חומה

كُرَّاسَة شعريّة عربيّة-عبريّة
شירון עברי-ערבי

غريلا ثقافة في أبو ديس
גרילה תרבות באבו דיס

أهرون شبّتاي، عنات زخاريا، راجي بطحيش، دانيئيل عوز، أُلوج بيهار، نفيت بارئيل، سامي مهتا، نوعم فرتوم، روني هيرش، غيران هداس، مروان مَخُول، ماتني موئيلوف، روعي تشبكي آزاد، يهوشوع سيمون، علاء حليحل، تامر مصالحة، يعراه شحوري، أسماء عزايّزة، بوغز ينيف، يئاي يسرائيلي، مرحاف ينشورون، حتّا أبو حتّا

אהרן שבתאי, ענת זכריה, ראגי בטחיש, דניאל עוז, אלמוג בהר, נויט בראל, סאמי מהנא, נעם פרתום, רוני הירש, ערן הדס, מרואן מח'ול, מתי שמואלוף, רועי צ'יקי ארד, יהושע סימון, עלא חליחל, תאמר מסאלחה, יערה שחורי, אסמאא' עזיזה, בעז יניב, ינאי ישראלי, מרחב ישורון, חנא אבו חנא

מקסיבות המובעות באליהן

אם פונדקאית
יהו
הצעקה האחרונה

ערבית: אלטייב ענאיים, נאל אלטוחי
 וכמו כן רוזיה תבור ותאמר מסאלחה
 עברית: גיא גלבע רון
 איורים: קרן כץ
 צילום עטיפה: טיויט ניין
 עיצוב גרפי: אבי בוחבוט

عن العبرية: الطَّيِّبُ غَنَائِم، نائل الطوخي
 و روحه طايبور ونامر مصالحة
 ترجمة للعبرية: جاي جلبواع رون

שירה מפרקת חומה גרילה תרבות באבו-דיס

شِعْرٌ يُحَطِّمُ الْجِدَارَ
 غريلا ثقافة في أبو ديس

גרילה ثقافة
 גרילה תרבות
<http://www.gerila.co.il>

عُقِدَت الأُمِّيَّة في مقهى مسادا، حيفا، 2010
 נערך בקפה מסדה, חיפה, 2010

הקוראים מוזמנים לצלם ולהדפיס את השירים ולעשות בהם ככל העולה על רוחם
 يُسَمَّح للقارئ أن يقوم بتصوير وطباعة القصائد ويمكنه أن يفعل بها ما يلبه عليه مزاجه

بر-بحر / راجي بطحيش

1. استيقظ ذات صباح مستقيم، اقتطع ماءً ساخنًا من البئر الأخيرة، اذيب فيه قليلا من السكر وابجديات الضحية، وأدير ظهري للبحر.
2. عندما سرق البحر منا تعلمنا الا نسأل عنه، نخاف منه، نخاف من ذلك الحد الذي يصنع لبرهة أرض، بصمة.
3. أدير ظهري للبحر إذا، منذ أن أخبرتني جدتي أن لا بحر لنا، وأن الهضاب والتلال المنخفضة وشجر السرو والصنوبر وأشباه الينابيع وانصاف البحيرات هي ملاعبنا الأبدية، منذ الآن. سجل عندك.
4. منذ لحظة إخباري.
5. منذ أن سرق البحر منا، اقف عند حافة النص فتداهمني رياح نسيان، نسيان لما لم أعد أتذكر منه شيئًا.. ما حفنة البحر؟ ما مداها المستطيل المجدب المقوس.. السرمدى مئي.
6. منذ لحظة وصولي..
7. لا أعرف البحر ولا صوت تكسر أشلائه ولا رائحة الزيد المتخمر في بيروت والماضي الينا -لكن ما هنا وما هناك - ولا حتى ألوان العبوات البلاستيكية المتسللة من الإسكندرية شمالا.
8. لحظة سرق البحر من أبي، علمني هو الا أسأل عنه - عن البحر - ليس هذا بحرنا يا ولدي

- ولا الرمل حقيقي ولا ذاك السرطان الزاحف بإجهاها يقصدنا نحن بل أنه في الواقع سيبيصق قرينا ويمضي الى من جهزوا له عشبا طريا عذبا منذ دهر، فلنشترى سمكتين من المقصف الجبلي المنسي ونفر عبر الهضاب والمرج الى مخبأنا ومثوانا ومرتع انتظارنا على ضفاف نبع جف..
9. صَدْفَةٌ جبلي بغيابي/ك/نا..
10. يتلغ ابي كلماته وكأنه يندم على تركه للبحر هكذا ببساطة ورميه في أحضان عشاق غرباء جاءوا من البلطيق ولم يرحلوا من يومها، ولكن العربية المهترئة القديمة التي تعيق برائحة الوقود وشمس الظهيرة الفاتلة، تمضي بنا..بي..وبه..وبصمتنا..وصخب أسئلتي..وبداواة ندوب مسلماتنا ..
11. بما ان البحر سرق منا فعلىنا الحفاظ على اخلاقيات الهزائم وبالتالي عيش فقدانه حتى النخاع فلنشترى سمك «برك» يا ولدي واتركك من السمك «الخيفاوي» فنحن لا نستحقه، نحن اتفه من ان نستحقه...أدر ظهرك للبحر..أدره..
12. ولكن لماذا؟ لماذا نقطف الأسماك من البر لقد استلقينا على صدى الرذاذ قبل برهة وقليل...
13. علينا الإلتزام بقوانين فقدان، يا فلذة كبدي...
14. نهايات اكتوبر 2009، الصيف يابى ان يفارقنا، إذا علينا انتظار مريم في محطة قطارات الشاطئ يا ولدي..أدر ظهرك للبحر، لا تحاول حتى إختراق حاجز الفقد، العب ها هنا وكأن العالم يتجمع الآن في موقف السيارات هذا ..ينتظر هبوط محطة «فيروز» عليه في تلك المغناة السبعينية..

15.
أدير ظهري وأغني له مقطعا من «نظرونا كثير كثير عموقف دارينا...» فيهرب مني...يفر هكذا..

16.
يفتح صدره للبحر, يجري ويجري ..اتبعه مفزوعا (فهو لم يتجاوز العام والقليل منه), يمضي ..يكرج على الرمل وكأنه ولد بين انثاناته, ينظر الي ساخرا, يتحقق من وجودي ضمن قطر الدائرة المناسب, لم حن ساعة الموج بعد, يقلد صوته, ويستلقي على الرمل هانئا ...

17.
ولكن البحر سرق منا..وعلينا احترام قدس غيابه...

18.
يتناثر الرمل على وجهي وملابسي وشعيرات صدري الرمادية...امتلى رملاً ونشوة خارج وقتها..

19.
يجري الطفل وراء كائن برمائي لا اعرفه, قبل ان يرمي ذاك في أحضان غريباء بحر الشمال...

יבשה-ים / ראג'י בטחיש

גרסה מקוצרת. עברית: תאמר מסאלחה

1.
אני מפנה את הגב לים, מאז שסיפרה לי סכתי שאין לנו ים, ושהרמות והגבעות הנמוכות, עצי הברוש והאורן דמויי המעיינות וחצאי הבריכות הם מגרשינו הנצחיים, מרגע זה... תרשמי...

2.
כאשר נגנב מאיתנו הים, למדנו לא לשאול עליו... מפחדים ממנו... מפחדים מאותו גבול אשר יוצר לרגע חבל ארץ... בשקט.

3.
מרגע שסופר לי...
מרגע שנבחרתי...
מרגע שסופר לי...

4.
מאז שנגנב מאיתנו הים, אני עומד על קצה הטקסט ופושטות עלי רוחות השכחה... ממה שכבר אני לא זוכר ממנו דבר... מהו קומץ של ים? מהו היקפו המלבני, הקעור, הנצחי סלה ממני.

5.
מרגע שהגעתי
מרגע שנבחרתי
מרגע שסופר לי

6.
מהרגע שנגנב הים מאבי, הוא לימד אותי לא לשאול עליו - הים - הוא לא שלנו, בני. גם החול הזה אין בו ממש. וגם לא הסרטן הזוחל לקראתנו. הוא אינו מבקש אותנו. האמת היא שהוא ירק לידינו וימשיך לאלה שהכינו לו עשב מתוק וטרי כבר זמן מה... בוא נקנה שני דגים מהמסעדה ההררית הזנוחה ונברח דרך העמקים

והגבעות אל מקום החיים והמסתור שלנו... מרבץ ההמתנה שלנו על גדות מעיין
שיבש...

.7

צדפה הרה בהעדרי

בהעדרך

בהעדורנו

.8

מכיוון שהים נגנב מאיתנו עלינו לשמור את מוסר התבוסות, חיים שאיבדנו עד
ללשד, הווה אומר נקנה דגי "בריכה" בני! הנח לרג "החיפאי" אנחנו לא ראויים
לו! אנחנו עלובים מכדי שנהיה ראויים לו!... הפנה את גבך לים... הפנה...

.9

עלינו לדבוק בחוקי השכחה, מחמדי...

.10

מרגע שנבחרתי

מרגע שסופר לי

.11

אך הים נגנב מאיתנו... עלינו לכבד את קדושת העלמו... חוקיות או בדננו... בני
מחמדי... חוקיות או בדננו

הצלף / חנא אבו-חנא

עברית: גיא גלבע רון

החשש כאשר אסונות

רודפים אסונות

(לא ידענו עונות של יובש)

פן נאבד את תחושת ההלם

את מורא התדהמה

פן נתקהה

פן נִטְפֵּשׁ

פן לא יפתיענו האסון

פן לא נודעזע

פן נתרגל

פן לא יהממנו

לא יקציפנו

רצח אדם.

....

אבוי למי שמול הלוע

אבוי למי שמאחורי הלוע

הרי עם הקורבנות אשר דמם ניגר במרחבים

רוצח הצלף את מצפוננו

מצפון אנוש.

הדבר / נפית בארזיל

في البدء كان الكلام.
 لا يتكهن الملحدون
 وجود الله عبر الشمس.
 وفي خط الهاجرة - الصفر تتحد الأقطاب,
 لكن العالم تلمظ, لعق شفثيه وانتهى.

وما تبقى:
 نساءً بخوذ منكسّية عند الحواجز,
 برداءٍ واقٍ وبنديّةٍ إم ستة عشر قصيرة.
 بحركة يد واحدة, تُعطى الإشارة:
 من إلى هذه الجهة   ومن نحو ذاك الصّوب.

הדבר / נויית בראל

בראשית היה הדבר.
 אתאיסטיים אינם מנחשים
 את אלהים מתוך השמש.
 במצהר-אפס הקטבים מתחברים,
 אכל העולם התמצץ, התלקק ונגמר.

ומה שנותר:
 נשים בקסדות רוכנות במחסומים,
 באפוד מגן ואם שש עשרה מקצר.
 בתנועה אחת של הגף היד, סימן:
 מי לכאן   ומי לכאן.

שמשُ أيا شمسُ / أهرون شبتي

שמשُ أيا شمسُ
 كيف تنيرين
 وفي البلاد يسود الظلام؟
 كيف لا يخرق الرؤوس
 طرف نور
 ولا شعاع
 يدخل غرف القلوب؟
 وكيف اندلق تالوؤك
 سدى
 على الجنود وسرقة
 الأرض
 في بيدو, بدرس, في بلعين؟
 كيف يشقّ مصباحك
 الطريق أمام
 ضاربي المسّنين
 ومسمّمي الآبار؟
 شمسُ يا شمسُ
 يبدو أنّك لست بشمس
 بل كتلةٌ من الخراء

שמש שמש / אהרן שבתאי

שמש שמש
 איך את מאירה
 ובארץ חושך?
 איך לראשים לא חודר
 פתק אורו
 ואין קרן
 בחדרי הלבבות?
 ואיך נגהך
 נשפך חינם
 לחיילים ולשודדים
 את האדמה
 בבידו, בבודרוס, בבילעין?
 איך פנסך
 מנהיר את הדרך
 למכי הזקנים
 ולמרעילי הבארות?
 שמש שמש
 כנראה אינך שמש
 אלא גוש צואה

נאבלס, 1967 / אֲלוֹج בְּהָר

הא فدوی طوقان تصمتُ قَصَائِدَ
 على عتبة بيتها النَّابلسيَّ.
 بينما ضَبَّاطُ الجَيْشِ يقفون في باحتها خائفين
 متسائلين:
 أَلنَّ ينطلق بيت قصيد واحد
 من قلم فدوى طوقان
 فيجابهنا؟

شهر يعقبه آخر
 صَمْتُهَا يَسْتَطِيلُ
 وفي كل بيت وحقل
 من المساحات التي احتلها الجَيْشِ
 فإِنَّهَا تَصْمِتُ قَصَائِدَ
 أمام فُوهَاتِ البِنَادِقِ.
 توجَّهَ كَلِمَاتٍ مِنْ جِبْرِ أبيض
 صَوَّبَ فُوهَاتِ البِنَادِقِ.

הא فدوی طوقان تصمتُ قَصَائِدَ
 داخل بيتها النَّابلسيَّ.
 يَقِفُ الجَيْشُ في باحتها
 وهي تَلَوِّحُ من شَبَّاکِهَا
 قَصَائِدَ من مِدَادٍ أبيض.
 لا تلملم أغراضها وتساfer نحو الغربية
 لكن قَصَائِدِهَا قد صارت غريبة عنها.
 شهر يعقبه آخر
 صَمْتُهَا يَسْتَطِيلُ
 والكثير من أبيات القصيد التي لم تولد
 تُغْرِقُ قَلْبَهَا بِمِدَادٍ أبيض.

שכם, 1967 / אֲלֵמוֹג בְּהָר

הנה פְּדוּוּא טוֹקָאן שותקת שירים
 בפתח ביתה הנאבלוסי.
 וקציני הצבא החונים כחצרה פוחדים
 ושואלים:
 האם לא יעלה בית-שיר אחד
 כְּעֵטָה של פדווא טוקאן
 להיאבק בנו?

חודש ועוד חודש
 שתיקתה מתארכת
 ובכל בית ושדה
 מן השטחים שכבש הצבא
 היא שותקת שירה
 כנגד קני הרובים.
 מכוונת מילים של דיו לבנה
 מול קני הרובים.

הנה פְּדוּוּא טוֹקָאן שותקת שירים
 בפנים ביתה הנאבלוסי.
 הצבא חונה כחצרה
 והיא מנופפת מחלונה
 שירים של דיו לבנה.
 לא אורות חפציה ויוצאת לְגוֹלָה
 אך כבר שירתה גולה ממנה.
 חודש ועוד חודש
 שתיקתה מתארכת
 והרבה בתי-שיר שלא נולדו
 מטביעים את לבה בדיו לבנה.

בט' באב התשס"ב, ירושלים / אלמוג בָּהַר

הַרְוֹאָה יְרוּשָׁלַיִם בְּחוֹרְבָנָהּ
 קָרַע קָרַע בְּבַגְדוֹ
 וְאֵז יִתְפֹּר הַקָּרַע
 שְׁלֹא יִהְיוּ בְּגָדָיו עֲשׂוּיִם קָרְעִים קָרְעִים.

וַיִּמְהַר וַיֵּצֵא וַיַּחַפֵּשׂ אַחַר חַיִּים בְּעִיר
 בְּכָל סַמְטָה

וּבְכָל לְשׁוֹן

שְׁלֹא נִהְיָה בּוֹכִים שָׁוָא
 מְרַבִּים קִינּוֹת עַל אֶסּוֹן בַּת-צִיּוֹן
 וַיְרוּשָׁלַיִם כְּבָר בְּנוּיָהּ בְּנֵי-עוֹלָם
 וְכָל-שְׁעָרֶיהָ שׁוּב אֵינָם שׁוֹמְמִין.

אֲנִי יָצֵאתִי וּמָצָאתִי חֲתוּל עוֹבֵר בְּתַחֲנַת בִּיקוּרָתָהּ שֶׁל הַמִּשְׁטָרָה
 וּמִתְלַבֵּט מוֹל הַכּוֹתֵל בֵּין עֲזָרַת נָשִׁים וּגְבָרִים
 וְרֵאִיתִי אֲנָשִׁים רַבִּים חַיִּים חַיִּים כָּל אֶחָד בְּשֵׁפּוֹת רַבּוֹת
 נָשִׁים וְאֲנָשִׁים חַיִּים בְּשֵׁפַת אַבְיָהֶם וּשְׁפַת אִמָּם בְּשֵׁפַת הַמָּקוֹם
 וּשְׁפַת הַדְּרֶךְ בְּשֵׁפַת הַחַיּוּכִים שְׁלֵהֶם וּשְׁפַת הַיְיֹאשִׁים הַגְּדוּלִים.
 וְקָרַעְתִּי קָרַע גְּדוּל
 עַל מַחְשְׁבוֹת הַרְעֵשׂ וְהַשְׁבֵּר שֶׁל לֵבִי
 הַרוֹדְפוֹת אוֹתִי בְּמַקְוֹמוֹתֵי כּוֹלָם.

וְלֹא אֵיחִיתִי הַקָּרַע
 שֶׁיִּהְיוּ מְנוּהִים כּוֹלָם שֶׁפָּקַד אוֹתִי הָאֶסּוֹן, וַיִּקְרָאוּ:
 הַרְוֹאָה אָדָם בְּחוֹרְבָנָהּ
 קָרַע קָרַע בְּבַגְדוֹ
 וַיִּמְנַע מִכְּתִיבַת שִׁירִים
 שְׁלֹא תִהְיֶה גַּפְשׁוֹ עֲשׂוּיָהּ קָרְעִים קָרְעִים.

וְאִם עוֹד הֵיְתֵה שׁוֹרְהָ רוּחַ הַנְּבוּאָה בְּעִיר הַזֹּאת
 הֵיְתֵי עוֹלָה עַל אֶחָד הַהָרִים
 וּמִתְנַבֵּא שְׁסוֹפֵי לְהַקִּים מַחְתָּרַת נֶגֶד הַצַּעַר
 סוֹפֵי לְשַׁלּוֹחַ גְּדוּדֵי שָׁל מַחְשְׁבֵי קִיּוּם שֶׁל הַקִּיּוּצִין
 סוֹפֵי לְחַיּוֹת בְּעִיר הַזֹּאת.

* / בועז יניף

لو كُنْتُ رَسَّامًا
 لرسمتُ حَبَّةَ بِنْدُورَةٍ
 رَتَانَةَ حَمْرَاءَ
 كَفَرَجِ امْرَأَةٍ
 لَرِيًّا كَانَ أُجْدَرِ
 رَسْمِ الْبَيْدِ الْقَاطِفَةِ
 لَرِيًّا كَانَ أُجْدَرِ
 رَسْمِ الْعَمَّالِ فِي الْحَقْلِ,
 أَوْ رَسْمِ جِدَارِ الْبَاطُونِ الَّذِي يَخْنُقُ
 الْعَمَّالِ
 كَأَيْدِيهِمُ الَّتِي تَخْنُقُ
 الْبِنْدُورَةَ
 الْمَكْلُومَةَ فِي الْحَقْلِ
 أَمَامَ جِدَارِ
 أَمَامَ شَاعِرِ
 يَهْزِي بِأَنَّهُ رَسَّامٌ
 وَحِينَهَا أَيْضًا
 لَا يَدْرِي
 مَاذَا عَسَاهُ يَقُولُ بَعْدَ.

* / בעז יניב

לו הייתי צייר
 הייתי מצייר עגבנייה
 עסיסית ואדומה
 כמו קוס של אישה
 אבל אולי עדיף
 לצייר את היד הקוטפת
 אולי עדיף
 לצייר את הפועלים בשדה,
 או את חומת הבטון שחונקת
 את הפועלים
 כמו ידיהם החונקות
 את העגבנייה
 הנפצעת בשדה
 מול חומה
 מול משורר
 שהוזה שהוא צייר
 וגם אז
 לא יודע מה
 עוד לומר.

عَدَّ بصوتٍ عالٍ
ومتواصل، صوتٍ حيٍّ
وإذا تَلَعَّغَتْ
فابدأ من الصفر، من البداية

متوالية حسابية لا نهائية / عيران هداس

إلى كل وزير أمن،

عَدَّ الصَّواريخ والجنود،
والمركبات، والبيزات العسكرية، وأدوات الطعام.
عَدَّ عَدَّتِنَا، وعدة العدو،
وعابري السبيل والأمم المتحدة.

عَدَّ الموتى
ومن تبقىوا
افصل بين الخزيين
وبين المتعاونين

عَدَّ كم من النيران اطلقنا
وكم أطلقوا صُوتَنَا
قَلِّصْ عَدَدَ مَوْتَانَا
من رَصَاصِ قُوَاتِنَا

عَدَّ كَمِّ مَيِّتَانَا
سبيِّر، إِمْدَادًا آخَرَ
وَأَزِنِ الْمُعْطَى
الذي ظَهَرَ فِي الإِغْلَامِ

عَدَّ رافضي الخدمة ضميرياً من اليسار
قَلِّصْ عدد المستوطنين الهاربين من الخدمة
ضَاعِفٌ بالمتوسط عدد القتلى في عام
هذا في غياب حَطْم طائرات مروحية

عَدَّ الإِيرِيَاءِ
دون اللبنانيين، فهذا لا يعنينا
وماذا عن العرب في إسرائيل
هل نَعْدَهُمْ؟ لا أحد يعلم

תספור בקול רם
מוגושוני, מונפש
ואם תתבלבל
תתחיל מאפס, מחדש

סדרה חשבונית אינסופית / ערן הדס

לכל שר ביטחון,

תספור טילים וחיילים
רכבים, מדים, סכו"ם
מנה את שלנו, של האויב,
עוברי האורח והאו"ם

תספור את המתים
ואת אלו שנשארו
תפריד בין מחבלים
לאלו שעזרו

תספור כמה ירינו
וכמה ירו עלינו
הפחת ההרוגים שלנו
מאש כוחותינו

תספור כמה מתים
יצדיקו עוד תגבורת
ערוך שקלול עם הנתון
שהופיע בתקשורת

תספור סרבני מצפון משמאל
הפחת מתנחלים עריקים
הכפל בממוצע הרוגים לשנה
כשאינן אסון מסוקים

תספור חפים-מפשע
בלי לבנונים, לנו זה לא נוגע
ולגבי ערביי ישראל
האם לספור? איש לא יודע

הרטסליא - مجمع "ליף העיר"¹ / יהושואע סימון

لا يبدو الأمر في إسرائيل بتاتاً.
نَمَت شعور بخارج البلاد.
فلسطين.

*

خَتي قرية
عَرَبِيَّةُ
وحولي قرية
عَالِيَّةُ
أنا في إسرائيل.

*

الوجبة
السَّمَاء زرقاء
البصل أخضر
الكرفس أمريكي,
وكذلك الخس
أمريكي.

שירים / יהושע סימון הרצל'יה - קניון לב העיר

זה בכלל לא נראה כמו ישראל,
יש הרגשה של חוץ לארץ.
פלסטין

*

מתחתי כפר
ערבי
מסביבי כפר
גלובלי
אני בישראל.

*

הארוחה
השמים כחולים,
הבצל ירוק,
הסלרי אמריקאי.
גם החסה
אמריקאית.

¹ یعنی اسم الجمع "مركز/قلب المدينة"

ليست يهوديةً تمامًا - نثرية / سامي مهنا

جلستُ تشربُ قهوتها العربية
 الشرفةُ في الصباحِ صعودًا
 إلى متعةِ الحسِّ
 تقول: القهوةُ صحوَةٌ عقل.
 بغريزتهِ العربيةِ يفهمُ تأثيرَ الهال على الأعصابِ
 يسمعُ أخبارَ التاسعةِ
 وينهضُ مكتئبًا
 العبريةُ لغةُ المنفى والواقع والأحداث والقرارات المنفذة.
 والعربيةُ لا تزال تُهزَمُ في صوت الزعماء
 وساحات الحربِ
 وفي كتبِ التاريخ المعاصر
 وفي غرفِ المفاوضات الخلفية.
 لكنها تنتصرُ في الأغاني وفي أصواتِ الشعراء داخل مجالها اللغوي.
 العربية عشيقَةٌ غير شرعية للعربي داخل الخط الذي لا أعرف لماذا
 يسمّى أخضر.
 والعربية ليست اللغة التي جمعه مع نوريت.
 ونوريت، شابةٌ جميلةٌ لا تشبهُ الجنودَ على الجواز
 لا تكرهُ الأغيار
 حُبُّ جيفارا
 لا تبالي بصورة عرفات المعلقة
 على الحائط
 تطرب لصوت فيروز
 دون أن تفهمها
 وهي لا تشبهُ الجنودَ الذاهبين إلى الشمال
 من الجنوب، وإلى الجنوب من الشمال
 على صهوة الاستعلاء وشهوة كسر أنف الآخرين إذا ارتفع
 فوق حذائهم العالي.
 ونوريت ليس لها علاقة بهؤلاء، فهي قابلةٌ أن حُبَّ الآخر،
 يترجمُ لها سطرًا من كتاب محمود درويش

ويتركُ المتنبي وشأنه، فذلك التاريخُ بعيدٌ
 عن حيفا الضائعة بين الحاضر والمنفى
 نوريت حبهُ لأنه "لا يشبهُ العرب"
 فالشعر الأشقرُ مقبولٌ في قاموس الانفتاح
 نحو العربي،
 ولونهُ الفاخ يفتحُ إمكانات الحوار ويقربُ من وجهات النظر.
 ولونها القمحاوي المائل إلى السمرة
 يتركُ مكانًا للقول أحيانًا إن الخلاف ليس إلا سياسيًا مؤقتًا.
 هي ليستُ مسألةً خلافٍ إيديولوجي مع الآخرين الذين لا يشبهونه تمامًا، بقدر ما هو خلافٌ
 حول نوع الموسيقى وتسريحة الشعر، ودقةِ العبرية المباركة.
 نوريت حُبُّ شكله وعطره وذوقه وطريقته بالتقبيل
 وتصغي بتفهم لأرائه التي تُناقض كتبها المدرسية
 ولا تكرهُ أبطاله من شعراءٍ وسياسيين وثوريين،
 لكنها تدير وجهها عنه وعن صورته وكتبه وموسيقاه، حين يعترف أنه عربي،
 وفلسطيني، وله نشيده ورموزه وإخوة سيعودون يومًا، فله ولهم حقٌ في البلاد.
 لكنها حبهُ لأنه يشبهها حين يصبُّ الويسكي مع الثلج، والجين مع الليمون ويستمتع إلى
 الرولينغ ستونس والبينك فلويد وحتى إلى شلومو أرتسي، وهو من عرفها إلى ناتان زاخ
 ويشعياهو ليفوفبتش وأب.ب يوشوع، وهو يلبس بأناقة ويشعل سيجاره بأسلوب العارف
 وينفخ الدخان بثقة أبطال السينما، هو بنظرها ليس عربيًا تمامًا.
 وهو يحبها لأنها تشبهه حين تبكي وحين تضحك وحين يلمع الحُبُّ في عينيها
 الغامقتين، وحين تشربُ قهوته العربية صباحًا، والنشاي بالنعناع والمارمية مساءً.
 ولأنها لا تشبه الجنود والسياسيين ولا تنتمي كثيرًا إلى قصص التوراة.
 وهي بنظره ليست يهوديةً تمامًا.

היא לא לגמרי יהודיה / סאמי מהנא

היא ישיבה לשתות את הקפה הערבי שלה,
המרפסת לעת בוקר הינה התרוממות אל הנאת החושים.
היא אומרת: הקפה הוא פכחון דעת.
באינסטינקט הערבי שלו הוא מבין את השפעת ההל על העצבים,
הוא שומע את חדשות השעה תשע ונעמד בכאב,
העברית היא לשון הגולה, המציאות, האירועים וההחלטות שיצאו אל הפועל.

הערבית עודנה מובסת בקול המנהיגים, בשדות הקרב, בספרי ההיסטוריה המודרנית
ובחדרי המשא-ומתן האחוריים.
אבל היא מנצחת בשירים ובקולות המשוררים בתחומה הלשוני.
הערבית היא אהובה לא חוקית של הערבי בתוך הקו שאינני יודע מדוע הוא מכונה ירוק.
והערבית אינה השפה שמפגישה אותו עם נורית.
נורית, בחורה יפה שאינה דומה לחיילים במחסומים,
שאינה שונאת את האחרים, שאוהבת את גווארה,
אינה שמה לב לתמונת ערפאת התלויה על הקיר
נהנית מקול פִּירוּז מבלי להבין אותה,
והיא אינה דומה לחיילים שהולכים לצפון מן הדרום, ולדרום מן הצפון
על גב ההתנשאות וההשק לשבור את אפם של אחרים כאשר הוא מתרומם מעל
לשוקיהם.
לנורית אין קשר לאלה, היא מוכנה לאהוב את האחר,
כאשר הוא מתרגם לה שורה מספר של מחמוד דרויש
ועוזב את אלמתנבי ודומיו - שהרי ההיסטוריה הזאת רחוקה מחיפה האובדת בין
ההווה לגולה
נורית אוהבת אותו כי "הוא לא דומה לערבים"
השער הבלונדיני רצוי במילון הפתיחות כלפי הערבי,
וצבעו הבהיר פותח אפשרויות לדיאלוג ומקרב נקודות השקפה.
ואילו צבעה השזוף, הנוטה לשחום, משאיר פתח לומר לפעמים כי הסכסוך אינו אלא
פוליטי וזמני.

אין זאת שאלה של סכסוך אידיאולוגי עם האחרים אשר אינם לגמרי דומים לו, בה
במידה שזה סכסוך סביב סוג המוסיקה ועיצוב השער ודיוקה של העברית המבורכת.

נורית אוהבת את המראה שלו, את הבושם שלו, את טעמו ואת האופן שבו הוא מנשק
ומקשיבה בהבנה לדעותיו המנוגדות לספרי הלימוד שלה,
היא איננה שונאת את גיבוריו מבין המשוררים, הפוליטיקאים והמהפכנים,
אך היא מסבה את פניה ממנו, מתמונותיו, מספריו ומן המוסיקה שלו כאשר הוא
מתוודה שהוא ערבי ופלסטיני, ויש לו המנון, וסמלים ואחים שישבו יום אחד, כי לו
ולחם יש זכות על הארץ.
אבל היא אוהבת אותו כי הוא דומה לה כאשר הוא מוזג ויסקי בקרח וג'ין בלימון ומאזין
לרולינג סטונז ולפינק פלויד ואפילו לשלמה ארצי, והוא זה שהכיר לה את נתן זך,
את ישעיהו ליבוביץ' ואת א"ב יהושע, והוא מתלבש באלגנטיות ומצית סיגריה כמי
שיודע ומפיח עשן בביטחון של גיבורי קולנוע. בעיניה הוא לא לגמרי ערבי.
והוא אוהב אותה כי היא דומה לו כשהיא בוכה וכשהיא צוחקת וכשהאהבה בוהקת
בעיניה הכהות, וכאשר היא שותה את הקפה הערבי שלו בבוקר, ותה בנענע ומרווה
בערב.
ומשום שהיא אינה דומה לחיילים ולפוליטיקאים ואינה נוטה יותר מדי לסיפורי המקרא.
והיא בעיניו לא לגמרי יהודיה.

טרקֶה / יעארא שחורי

כלאַבֿ תניחֿ מןֿ חלפֿיֿ الأبوابֿ الموصدةֿ
 صريرُ أفعالٍ ومغاليقُ يصدُرُ في شقّةِ أُخرى
 لا على شجرةِ السّروِ الثّابتةِ في قلبِ البيتِ
 فيما سلالمِ النّورِ تصعدُ وتهوي
 وتنصدعُ الأرضيّةُ فتصيرُ بُرّاً

كانَ بإمكانكِ التّفكيرِ بجميعها ولمِ تفعلِي
 كارثةً خدّت في مكانٍ آخر
 هنا تُعقّدُ الإصبعِ بالإصبعِ, وعقبَ عسّ عقبًا
 وإعصارِ التورنادو يلفّ حولِ شجرةِ السّروِ الذهبيّةِ
 كمخاتلةِ الدّبابيرِ
 وكلبֿ ינביחֿ بصخبֿ כמֿןֿ תרכוֿה
 ועادוֿא ותרכוֿה
 לאֿתֿךֿ חֿפָּא
 חֿפָּאֿ תרכֿתֿה
 וכאֿתֿךֿ רחֿלֿתֿ.

עיזבון / יערה שחורי

כְּלָבִים נובְּחִים מִבְּעַד דְּלָתוֹת סְגוּרוֹת
 וּמִנְעוּלִים מְשַׁקְשָׁקִים בְּרִיחִים בְּדִירָה אַחֶרֶת
 לֹא עַל עֵץ הַבְּרוֹשׁ הַגָּדֵל בְּלֵב הַבַּיִת
 כְּשֶׁמְדַרְגּוֹת אוֹר מְטַפְסוֹת וְנוֹפְלוֹת
 וְהַרְצָפָה נִסְדָּקֶת לְבוֹר

יְכַלֶּתֶ לְחֹשֵׁב אֵת כָּל אֱלֹה וְלֹא חֲשַׁבְתִּי
 אֶסוֹן קוֹרָה בְּמָקוֹם אַחֵר
 כָּאֵן אֶצְבַּע בְּאֶצְבַּע פּוֹקֶקֶת, עֶקֶב פּוֹגַע עֶקֶב
 וְסוֹפֶת הַטּוֹרְנָדוֹ סוֹבְכֶת סְבִיב לְבְרוֹשׁ הַזֶּהָבִי
 מְסוֹבְכֶת בְּכַחַשׁ דְּבוּרִים
 וְכָלֵב נוֹבַח בְּשִׂאוֹן שֶׁל זֶה שֶׁהִשְׁאִירוֹ אוֹתוֹ
 וְשׁוֹב הִשְׁאִירוֹ אוֹתוֹ
 כִּי בְּאֵמֶת
 בְּאֵמֶת הִשְׁאִרְתִּי אוֹתוֹ
 כִּאִילוֹ נִסְתַּלַּקְתִּי.

القدس / مروان مخول

أريد من القدس
 لا ما دعا إليه الله.
 ولا شوارع زارها التاريخ
 برقصه مذبح على عجل فازدحمت.
 في القدس أشياء أحلى:
 كأن يجمع المساء أهله في الحائنه
 فيدومي النوم بالسهر الصباحي
 وأن لي في المدينة
 فتاة، ليست من طينتي
 لكنها غسل
 من ملة الزعرور.
 تروقني أيام الأسبوع في المدينة
 وتكسر سكرتي عطلتها
 إذ تشابهني بخطر يزيد
 كلما ضح الحجاج سدى.
 في القدس
 لا يفيد المستشفى
 ولا أنيها
 من قبة الذين
 فتشوا الله في المعبر.
 يوم سافرت الجميلة
 تلك التي من ملة الزعرور
 قررت أن في القدس
 لا شيء يعنيني
 حيفا أجمل.

ירושלים / מרוואן מח'ול

עברית: רוזיה תבור

אני רוצה ירושלים
 לא זו של אלוהים.
 1
 לא זו של רחובות שביקרה בהם היסטוריה
 במחול-טבח-נחפו ורחובותיה המו.
 בירושלים יש דברים נאים יותר
 כמו ערב המכנס את קהלו בבית מרוח
 ופוצע באור בוקר את השינה עד זוב לילו.
 ובה, בעיר הזו... יש לי
 נערה שאינה מכור מחצבתי
 אבל היא... נופת צופים
 משבט עץ העוזרד.
 אני אוהב את ימי החול של העיר
 כי השבת משביתה את שכרון חושיי,
 היא דומה לי בסכנה שגוברת בתוכה
 כל עת שעולה בה המולת העולים אליה...
 לשווא.
 בירושלים
 איש אינו מפיק תועלת
 (גם לא הנושא את סבלה)
 מנשיקה שקיבל מאלה
 שפשפשו בציציות האל במחסום.
 ולימים, כאשר נערתני נסעה
 זו, משבט העוזרד -
 החלטתי שבירושלים
 דבר אינו מעניין עוד.
 חיפה יפה יותר.

العهد الجديد / مرحاف يشورون

لا زال المبرد يسوي ظفر أرملة
روح قتالية طرقت الأبواب ما زال هناك حنجرة للجوقة

على الحدود بينون جداراً بهمة
فالأرض تهبنا التراب
وتهبنا حصي جماً
باطوناً باطوناً باطوناً

ناي يعزف لنا
حالا ستذرف الدموع
أخان ناي ناشز صدرت في المساء
صريز في الألسن

رقعة شمس معلقة في الأعالي¹
على الأرض صفراء
على طرف الجدار عصفور أسود
ونشيد يصدح من منقاره:

"حر حر حر
رطب رطب رطب
بلا بلا بلا
ظل ظل ظل
قم قم قم
امش امش امش"

لعلي جينت
حتى أحمص الذنب
في رحم لغة يهود!
ليست من هذا العالم!

¹ في إشارة إلى قطعة القماش الصفراء التي ألزم النازيون اليهود بارتدائها لتميزهم.

إذا، سأمسك العصفور
وأهنتم وجهه
وأنتقي لي شريحة من اللحم
ليس صغيرة بالضرورة

من قال إنني بلا عقل
يهودي أم شيء آخر
سأصلح طرف العضو
وأصير غريباً² وكفى

سأخذ شريحة العصفور
أغمسها ببعض التراب
سأبصق على طرف عضو الذكورة
في المكان المبتور
وأجمع بين الأشلاء

حتى تلتصق ببعضها

حر في العجيزة
مرافق بين الأضلاع
وحل في محجر العين
وغبار في الحجاب الحاجز

ستورث التركة للباقيين
لكل طالبي العفو
لكن كنا مجبرين
سبغلق القطب بين الأسوار
ستوصد البوابات
دون المرسلين والمنقذين
دون الواقفين والطارقين
دون الكهنة واللاويين
دون الزانيات والموظفين

² جوي - ٦٤ : تعريف للأخر غير اليهودي.

تعالى يا ریح وهبى على
حتى ترتق تمرقاتي
وخذيني من هنا

ستدقّ التركة الشرانق
على كلّ طالبي العفو
لكننا كنا رجالات شرطة فحسب
على الجنرالات والمتعاونين والجرفافات
على الهاريين من الخدمة والخادمين منهم
على المثبتين والمفتدين
على النّاحرين والمنتخبين
على الحّريين والمغلفين
على الجالبين والمستخرجين
على القضاة والحاظرين
على المصوّتين والممتنعين
على القادمين والعائدين
على العرب المنتحرين
على العرب المتناسلين
على الزانيات والموظفين

لي عضو هائل كما جُوي³
أنقُ به!

سيضرم النار في كل شيء
سأنصرف من هنا!!!

הברית החדשה / מרחב ישורון

הפצירה עונה חוקת על צפרן אלמנה
רוח קרב טרקה דלתות עוד יש גרון למקהלה

בגבול חומה נבנית במרץ
חול הארץ בן נותנת
גם חצץ המון
בטון בטון בטון

חצוצרה תוקעת זמר
אוטוטו ירדו דמעות
כנורות נסרו בערב
צקצוקים בלשונות

שמש טלאי נעוץ בגבה
על הארץ צהבה
בקצה חומה צפור שחכה
שיר נפצח ממקורה:

”חם חם חם
לח לח לח
אין אין אין
צל צל צל
קום קום קום
לך לך לך”

אולי אני נדפקתי
עד עצם הנוב
בתוך שפה של יהודים!?
שלא מהעולם הזה!

³ כִּלְמַת גְּוַי בַּי עֵבְרִית עֵנִי הָעֵרִיב עַן הַיְהוּדִים, אִי מִן לֹא יִבְטְמִי לְדִינְהֵם.

אָ אַקח אַתְּ הַצִּפּוֹר
וְאֶקְרַע לָהּ תְּצוּרָה
וּפִסַּת בְּשׁוֹר אֶבְרָר לִי
לְאוֹ דוֹקָא קִטְנָה

מִי אָמַר שְׂאִין לִי שְׂכָל
יְהוּדִי אוֹ מָה
אֲשַׁפֵּץ אֶת קִצֵּה הָאֶבֶר
אֲהִיָּה לְגוֹי וְרִי

אֶקַּח אֶת גִּתַּח הַצִּפּוֹר
אֶטְבֵּל אוֹתוֹ בְּקִצֵּת עֶפֶר
אֵיבֶךְ עַל קִצֵּה אֵיבֶר הַזֶּכֶר
בְּמָקוֹם הַמְּבַתֵּר
וְאֶפְגִּישׁ אֶת הַגְּזוֹרִים
אִישׁ בְּתָרוֹ לְקִרְאָת רַעְהוּ

שְׂיִדְבֶּק זֶה יִדְבֶּק זֶה יִדְבֶּק

תְּלֹאוּבוֹת בֵּאחֻרִיִּים
מֵרַפְקִים בֵּין הַצִּלְעוֹת
בוֹץ בֵּרֶטְבוּבִית הָעֵיִן
וְאֶבֶק בִּסְרַעְפוֹת

יִוְרֵשׁ הָעֶזְבוֹן לְנִשְׁאָרִים
לְכָל אוֹמְרֵי סְלִיחָה
אֶבֶל הָיִינוּ מְכַרְחִים
יִוְגַף הַקֶּטֶב בֵּין חוֹמוֹת
יִנְעֲלוּ הַשְּׁעָרִים
עַל שׁוֹלְחִים וּמְבַצְעִים
עַל עוֹמְדִים וְעַל דּוֹפְקִים
עַל כְּהֻנִּים עַל לְוִיִּים
עַל זֹנֹת וְעַל פְּקִידִים

רוּחַ בּוֹאֵי נִשְׁפִּי עָלַי
עֲשֵׂי שְׂיִדְבְּקוֹ קִרְעֵי
וּקְחֵי אוֹתִי מִכָּאן

יִכַּח הָעֶזְבוֹן עַל הַגְּלָמִים
עַל כָּל אוֹמְרֵי סְלִיחָה
אֶבֶל הָיִינוּ רַק שׁוֹטְרִים
עַל גְּבֻרָתִים וּמִשְׁתִּ"פִּים דְּחַפּוּרִים
עַל מִשְׁתַּמְטִים וּמִתְפַּקְדִים
עַל מוֹכִיחִים וּמְפַרְיָכִים
עַל זוֹכְחִים וְעַל סוֹפְדִים
עַל עוֹרְכִים וְעַל כּוֹרְכִים
עַל מְבִיאִים וּמוֹצִיאִים
עַל שׁוֹפְטִים וְעַל אוֹסְרִים
עַל מַצְבִּיעִים וְנִמְנָעִים
עַל עוֹלִים וְעַל חוֹזְרִים
עַל עֲרָבִים שְׂמֵת־אֲבָדִים
עַל עֲרָבִים שְׂמֵת־רַבִּים
עַל זֹנֹת וְעַל פְּקִידִים

אֶבֶר גּוֹי עֲצוּם לִי יֵשׁ
אֲנִי בּוֹטָח בּוֹ!
יַעֲלֶה הַכֹּל בְּאֵשׁ
אֶסְתַּלַּק מִפֹּה!!!

מقطع من: خالق الفرقات والمحبات / ماتي شموئيلوف

حينما افترقنا مساءً حفلةً لموسيقيين مناهضين
 للترحيل، لم ينقطع الجسد
 ولم يكن بمقدور حُضن اجتماعي أن يكلم
 الزّمن المرّ عبر القتل والتّجربة الحلوّة،
 سيل هائل من الماء انتصبت داخل
 الجسد، وأعاصيرُ قرّعت اللحظات
 اللذيذة التي أبقيت لديّ، لتعاودني
 في طبعةٍ وحيدة في المتحف الحيّ للذاكرة
 موجة عظيمة من الخراء.

تعرفنا إلى بعض في مناهضتنا للمذبحة في غزّة. حينما شنتّ مدرّعة حرب عصابات
 أحبينا بعضنا فور المظاهرة الكبيرة (المناهضة للذبح) في السبت
 تعرّفت إلى والديّ بالضبط مع انتهاء حفل إحياء ذكرى النكبة في وادي النسناس
 أكلتُ مع والديك هنيهةً قبل أن أقرأ القصيدة عن ترحيل يافا وكفار شليم¹، في المتحف
 افترقنا بينما أعاصيرُ هوجاء غير مرئية جتّاح جسدي وتنكسر على قرارك
 الاستمتاع.

מתוך המחזור: בורא פרידות ואהבות / מתי שמואלוף

כשנפרדנו בערב של מוסיקאים נגד
 הגירוש, הגוף לא נחתך
 וחיבוק חברתי לא הצליח לפצוע
 את הזמן המר בהרג והחוויה המתוקה,
 נחשולי המים האדירים הזדקרו בתוך
 הגוף ומערבולות רוקנו את הרגעים
 הטעימים שהשארתי אצלי חזרה לעלות
 בהדפס חד פעמי במוזיאון החי של הזכרון
 גלי גללי ענק.

הכרנו בהתנגדות לטבח בעזה. כששירון ערך גרילה
 התאהבנו מיד לאחר ההפגנה הגדולה (נגד הטבח) בשבת
 הכרת את הוריי בדיוק כשהסתיים טקס הזכרון לנכבה בואדי ניסנאס
 אכלתי עם הוריך רגע לפני שקראתי את השיר על גירוש יפו וכפר שלם במוזיאון
 נפרדנו כשנחשולי ענקית בלתי נראית שוטפים את גופי ומתנפצים על החלשתך
 ליהנות.

¹ כפר שלים. المقامة على أنقاض كفر سلمة

עזה I / מתי שמואלוף

עזה יא ג'מילה
 יא מסעודה
 יא חממה, יא עזה
 יא עזיזה
 יא ג'והר
 יא חביבת אלבי
 עוד תשובי אל יפיך

عزّة I / ماتي شموئيلوف

عزّة يا جميلة
 يا مسعودة
 يا حَمَامَة, يا عزّة
 يا عزيزة
 يا جواهر
 يا حبيبة قلبي
 ستعودين إلى جمالك

הייאוש במחסום הוא ערמומי / עלא חליחל

"אללה שלך על הזין שלי" - גער החייל היהודי הצעיר בזקן הערבי שגייס את אללה בעימות המזדמן הזה, והחייל לא נקף שריר. הזקן בטח חשב לעצמו שזה הרמדאן האחרון שיצא לו להתפלל באל-אקצה לפני מותו. הזקן לא הבין מה שאמר החייל. כנראה לא יצא לו לשהות בכלא או לעבוד במטעי האדונים. הוא המשיך לצעוק בקולו החנוק והשבור: "ברדי אסללי לאללה" (אני רוצה להתפלל לאלוהים). רק כמה מהגברים הצליחו להבין את אשר גער החייל בזכות העברית שרכשו בכלא או בריצוף - והתרעמו. התרעמו בשקט כמוזן. ירקו על הרצפה ואיחלו לחייל חיים ארוכים בגיהנום על זה שהוא מעז לקלל את אללה ברמדאן - ועוד בפני נשים.

המחסום בקלנדיה שחוצץ בין רמאללה לבין שאר העולם הוא הגיהנום המקומי בחלקה שכוחת אל זו. לכן הפליאה הייתה גדולה מזה שהקב"ה בחר לעמוד בצד עם האם 16 המקוצר שלו, ולטעת אמונה בצדקת דרכם של הבנים הטובים שמסובבים את אללה (שלהם) על הזין.

המחסום הוא אבי החטאים. מי שלא עמד במחסום לא ידע מה זה כיבוש. מי שלא העז להרחיק לכת (20 דקות מירושלים המאוחדת) עד לפאתי המכלאות הגדולות לא ידע לעולם מה "הבנים הטובים" עושים שם. האם היהודיה שלא יודעת שאללה הוא על האיבר של בנה "הנשמה" לא תבין איך הבן של השכנה סירב לשרת בשטחים. הבוגד. המחסום הוא החטא והוא העונש. דור ארוך של זקנים וזקנות, צעירים וצעירות, מבוגרים ומבוגרות, נושא את עיניו לחייל בן ה-18 ומנסה לסחוט טיפה של סימפאטיה, רגע דל של הבנה. "אני בסדר אתכם, אתם לא בסדר אתי" - ניסה החייל להתגונן מפני הזעם הכבוי של הילידים החלשים במעמדם, המחזוקים במעמדם. לחייל משקפיים עגולות והוא נראה "שמאלן" ואנושי. הוא בטח מצביע "מרצ" ובעד מדינה פלסטינית. הכל באשמת צו גיוס למילואים שהחריב עליו את חייו הממוחשבים והנוחים בשכונה הירוקה שלו. הצו שמוציא שרון ולכן אין לו - לחייל - נקיפות מצפון. זהו כוח עליון שמאלן אותו למנוע מאישה זקנה ללכת להתפלל. הכל באשמת שרון. הוא דווקא מחבב ערבים. מחבב אותם עד לרגע שהם מאלצים אותו להיות לא נחמד כלפיהם. ולפעמים אף לירות בהם. בני דודיו העיקשים.

מחסום קלנדייה, בוקר יום ששי. זהו ה"ששי הראשון" ברמדאן. חשוב למאמינים הצמים להתפלל במסגד אל-אקצה. אך ההוראות ברורות: אין נכנסים ללא אישור. ואלה שמחזיקים את דף ה-A4 הלבן הנכסף המוטבע בחותמת

המושיעה של צה"ל רואים בו מקור לעליונות מסוימת. היה אחד שאפילו עורר את זעמם של אלה שעמדו לידו: "אלה שאין להם אישורים פשוט מקשים עלינו. שיצאו מהתור" - הוא שינן, ספק לעצמו ספק לסובבים אותו. והאנשים נזפו בו שישתוק מיד! לא האישור של צבא הכיבוש הוא שייצור מעמדות חדשים בעם הפלסטיני.

הילד עם החצ'קונים המחופש לחייל עמד בצד וניסה לנצח בויכוח שהתנהל מול הידיד שלי. הידיד שלי מנצרת, "ערבי ישראלי". יש לו החוצפה הדרושה לנזוף בחייל ולהתעמת אתו בעברית צחה. מין "עומד בתור" המורם מעם. עם פריבילגיה שכזאת: תעודת הזהות הכחולה. הכחול שבכיס מפיל אותך אל תוך מלכודת: אתה יודע שהכחול שבכיס יעביר אותך חזרה פנימה, אבל אתה גם יודע שהכחול הזה מבריל אותך מבני עמך הכלואים בתוך הכתום או הירוק. הצבע של התעודות שלהם הוא גור דין נצחי. אין עובר ואין שב. "מאפיישי תאסריח' ארג'עו" (אין אישור מעבר, לחזור) הופך לכותרת המהדהדת של המעמד.

הדקות עוברות והעצבים נמרטים לאטם. אתה מסתכל מסביב ומתבייש שאתה עומד באמצע ואתה הולך לעבור, והשאר עומדים לחזור. הם גם יודעים שהם יחזרו, אך משהו במעמד, באווירה, דוחף את כולם להישאר. אולי זה הרצון להסתכל לבדוק המסמכים המילואימניק בעיניים. להסתכל טוב טוב שיראה. שיראה כמה שהוא עלוב ונחות אל מול הזקן שרוצה להתפלל לאללה. שיראה את מה שהוא מעולל, פנים אל פנים, זעם אל מול זעם, שנאה אל מול שנאה. המחסום הוא בית החרושת הגדול ביותר לשנאה. אמרת מחסום, אמרת שנאה.

ההשפלה שבפחד היא החזקה מכל. אתה מפחד שהוויכוח העצבני יהפוך למריבה רבתי ויריות יתחילו להתעופף באוויר; אתה מפחד שאיזה ילד בן שלוש עשרה יחליט לידות בקבוק תבערה לעבר המחסום; אתה מפחד שהעצבים שלך יבגדו בך ותתחיל לצעוק כמו משוגע; אתה מפחד שהאיש החולה והצולע מאחוריך יתמוטט לפתע; אתה פוחד שלא תספיק להגיע לאוטובוס בזמן; אתה פוחד ממבטי החיילים, מהרוכים השלופים והדרוכים, מנהמת הגיפים הירוקים מסביב; מקולו של המסתערב התורן שצועק בערבית מגוחכת, שמה יכריז שהמחסום נסגר; אתה מפחד מצעמך שהתחלת לחשוב על החייל השנוא והצעקני במונחים של מוות ושנאה. אני??

הזמן הוא שותפו המאוס של המחסום. נדמה לך שהזמן עוצר במחסומים, אך לא. הוא רק מאט את צעדיו, נהנה מכל רגע. מאט ומסתכל לעברך בבוז. מחוץ למחסום הוא רץ כרגיל, ורק כאן הוא לועג להשפלה שלך. ככל שהזמן עובר לאט ככל שאתה נשבה בשנאה. הזמן שבמחסום הורג את האדם שבתוכך. מאות אנשים עומדים בתור הצפוף והמחניק, כולם בצום, אך ביניהם לא תמצא ולו אדם אחד.

במחסום אין בני אדם; כולם צבעים של תעודות. ככל שאתה מכחיל ככל שירבו סיכוייך לעבור. ככל שאתה מתעקש לא לחזור על עקבותיך ככל שהאדם שבתוכך נרמס כליל.

אתה מתחפר בחלקת האדמה שלך ומדמיין את עצמך שועט בתוך הפורד טרנזיט הלבן לעבר הביירה המאוחדת. המושג "אפילו מילימטר אחד!" מקבל תוספת ומשמעויות שונות ומפחידות. הפלסטיני שליך הופך למתחרה שלך, לאחד שמנסה לגנוב את ה-40x40 שבהם אתה נאחו בכל כוחותיך. זאת חלקתך ועליך לגונן עליה. זהו מבצרך במחסום. כל מה ומי שמסביב אינו מענייניך. הוא האויב שלך, המתחרה, האח הלא רצוי בשעה זו. פתאום, אתה הופך לכובש בעצמך. אתה מגן על השלל וגורר אותו הלאה ככל שאתה מתקדם. צעד אחרי צעד, שעל אחרי שעל. השלל שלך במחסום. פיסת קרקע שעליה תעמוד עד שתעבור. הפיסה הזאת היא המולדת שלך באותם רגעים. אין יקרה ממנה, אין חשובה ממנה. מסביבך כל אחד נאחו במולדת הרגעית שלו. נלחם עליה, מוכן להרוג ולהיהרג בשבילה. החצר המכוסה חצץ מהודק בפני המחסום הופכת למולדת לאלפי אנשים ביום. אנשים שיצאו מביתם במולדת הכבושה אל המולדת המשוחררת בפני המחסום. ושאלך אחד לא יעז להתקרב למולדת שלי!

אתה מסתכל מסביב ומנסה לפענח את סימני הייאוש מסביבך. הייאוש ערמומי במחסום. אלף צבעים לו. זה לא הייאוש של האישה הצורחת מול המצלמות; זה לא הייאוש של המבוגר שמרצה ליד המיקרופון על שאין ידיד לפלסטינים; זה לא הייאוש של הילד שמכריז שאין לו עתיד. הייאוש של המחסום עמוק יותר, כואב יותר, נוכח יותר. הוא הערבוביה המזוקקת של כל אלה. ברגעים מסוימים אתה נוטה להיכנע בפניו ולהזיל דמעה. אתה מתבייש קצת כי יגידו עליך שאתה מהערכים של ישראל, "ערביי השמנת" המפונקים. אפילו למחות דמעה במחסום אסור לך. אתה חייב להישאר חזק מולם, להראות להם שלא ישברו אותך, שאנחנו ננצח בסוף. המחסום הופך אותך לעפר חסר כל יכולת, גרגיר ברוח, מוקצה מחמת בושה. המחסום הורג אותך. הורג אותך לגמרי.

אתה עובר בעור שיניך ומסתכל אחורה. שוכח שכולם בצום ומדליק סיגריה. כולם מסתכלים ובוזים לך. עוברים לידך עם הסיגריה שלך שאתה חייב לעשן ברגע זה וזורעים את מבטיהם השורפים בעור שלך. הצלקות של המבטים מתערבבות עם הצלקות של המחסום. המחסום מלווה אותך לעוד שעות ארוכות. ורק הרגל הכואבת שעליה קפץ הגבר הממהר והצעקני ממאנת להירגע. אתה והרגל שלך לא מעניינים אף אחד, בעצם אתה והרגל שלך אינכם ולו פסיק קטן בדברי ימי המחסומים.

או תירגע!

מפרקים את העיר / נעם פרתום

שעת דמדומים מוקדמת

גבר חדש עירום במיטתי

בחוף תל-אביב קודחת

רועשת

רוטטת -

מפרקים את העיר.

מבעד לחלונות הזכוכית הרחבים משקולת זהב-לבן מסתחררת במהירות

מפלצתית באוויר,

חותכת טלאיי-שמים בצורות גיאומטריות,

מתיזה סביבה רסיסי אור בהיר.

כל השטח מופז,

לא מפורז

מופגז על-ידי כוחות בנייה משחרים -

להרוס!

לנתץ!

לשבור!

בחדרי, מהקומה הכי גבוהה, אני ובחורי מציגים אהבה לראווה -

הוא חותר לעברי כרוח בין סדיני-המפרש הלבנים,

השחפים האדומים נענים,

מעופפים מעל גבי המצעים במשק כנפיים מרעים וממריאים

ואנחנו איתם:

מ-פר-קים את ה-עיר.

מ-פר-קים את ה-עיר.

אנחנו אריות קרקס

רעמותינו לזהבות אש

זנבותינו מושחזים ומהירים כסכינים

אנחנו עוברים בזה אחר זה תריסר חישוקים בוערים

שואגים ומגרגרים לרקע דהפורים מטרטרים.

שריקות חזקות משתגרות בעולם הצונן, החרוך מפיה,

כמו טילים בליסטיים בין נסיקה להתרסקות.

פועלים, בני-אליים, רכובים על טרקטורים בקסדות פלסטיק כתומות ושריונים

מחזירי-אור
 פורקים סחורה ומעלים, מערבלים צמנט, מדקלמים צוהלים -
 להשמיד!
 לבקע!
 לרסק!
 אנחנו יצוקים בטון.
 פסלי אבן עתיקים שמישהו נפח בהם חיים:
 מ-פר-קים את ה-עיר.
 מ-פר-קים את ה-עיר.
 מעין הרקיע מגיחים מנופים פוזלים, שיכורים,
 וללא התראה תוקפים כמטורפים -
 ראשי דינוזאורים ענקיים, רב-מפרקיים, מסתובבים על צירם בחלל
 פוערים לועות אדירים,
 ניטחים בזוגית -
 לרוצץ!
 לקצץ!
 לנפץ!
 ממלכה פרה-היסטורית מוזרה היא תל-אביב,
 ואנחנו אחוזי-פלצות מהוסה
 לועסים פופקורן בקצב אחיד כמו מגרסה
 צופים-שותפים בסרט מדע-בדיוני,
 רק אתה ואני
 כשפתאום, האדמה קורסת תחתיה, פנימה,
 לגיונות הפועלים קמים להכניע
 את העיר תל-אביב.
 "הבימה" נוטה על צידה, מפרכסת,
 קוברים את התיאטרון הלאומי הישן
 עד העצם
 וחוגגים על חורבותיו בריקוד ניצחון, בשיר הלל -
 לכתוש!
 לפצלח!
 לחסל!

מ-פר-קים את ה-עיר.
 מ-פר-קים את ה-עיר.
 אתה רושף באוזני
 אנחנו פורקים גוף אל גוף
 מפרקים אחד ת'שני -
 זיקוקי די-נור בתקרה
 זיקוקי די-נור על המזרן
 זיקוקי די-נור בפיותינו
 בין רגלינו ובינינו
 פיצוצים של אור וגז
 חזיון אורקולי שלם
 כשמפרקים את העיר.
 ומחוץ להכל
 יושב בודהה גדול
 והווה אותנו.
 הוא פורס מעלינו שמיכות כבודות,
 מפלים של חלב,
 שופך באיטיות ומערבב בקערה.
 בהדרגה נכבית הבערה.
 אנחנו לא יותר מקורנפלקס בארוחת-הבקר שלו.
 אנחנו נרדמים מהשמיניות באוויר שעושה כף ההליקופטר אל תוך פיו -
 תיגוקות ישנים במערה,
 משוחררים לחלומותינו.
 הוא לא ינוח ממלאכתו עד שיסיים
 לפרק לתל-אביב את הצורה
 בשבילנו.
 מ-פר-קים את ה-עיר.
 מ-פר-קים את ה-עיר.

רַقْعَة تَصَوِيْب / רוני היירש

أغمضوا عينا واحدة
 سينتصب شيء وراء الآخر
 ما لم تروه في السابق
 سترونه عبر الألوان
 سيصبح مفهوماً الآن
 اخلعوا رداءً واحدًا أو حتى جزءاً من
 الرداء ستشعرون بأنفسكم مكشوفين أكثر، الأمر
 واضح من لم يركم سيراكم
 أقل، لكن
 الجلد المكشوف المحتك بالأشياء
 المرتبة سيبطل في النهاية
 الإحساس بالوقت ثقيل الوطأة، ومعظم
 تعابير الوجه ستختفي لوحدها
 سيحاول الجسد لكنه لن
 ينجح أن يقول شيئاً

כוונת / רוני היירש

עצמו עין אחת
 דבר יעמוד מאחורי דבר
 את מה שלא ראיתם קודם
 תראו עוד פחות מאיך לצבע
 יהיה מובן עכשיו
 הורידו בגד אחד ואפילו חלק
 מבגד תרגישו חשופים יותר זה
 ברור מי שלא ראה אתכם ייראה
 אתכם אפילו פחות אבל
 העור הגלוי המתחכך בדברים
 המסודרים יבטל בסופו של דבר
 את תחושת הזמן המעיק רוב
 הבעות הפנים יעלמו מאליהן
 הגוף ינסה אבל כבר לא
 יצליח לומר דבר

سَيْلُ / أسماء عزائفة

انتهت الصحراء:

القصاصون جرّوا أكياس الرمال وأفرغوها في رأسي.
أرشدوا الريح إليّ كي يلقح الصبار أصابعي.

انتهت الصحراء وسالت.

ولكنّ الواحات التي نسيها النهر فيها اختفت فجأة
ولم يدلّقها أحدٌ في جوفي.
فالقصاصون لم يجتهدوا ليجدوا أواني الماء
ولا لإقناع غيمةٍ بأن مدّى أكرم ينتظرها

الصحراء في رأسي تنتظر القوافل،
والقوافل تمر في ذاك الفارغ
دون أرض أو دليل.

عدا بكائك

لم يكن الحليب مرّاً ولا حلواً
كان عذّباً كماء النهر.
وكانت الحلمات فاترات
كيد صديق

كان، وظلّ كلّ شيء معتدلاً
عدا بكائك..

مَسْخ

كلُّ ذلك البهاء الممتد على وجهك
مسخته ساحة من ريفك إلى قط مشرّد
أطعمه لحمي كلّ ليلة

بهاؤك الذي ورّطني ذات صيف
حتّ شجرة لا تنبت في بلادنا،
يقتات الآن من جلدي،
ثم يلبسني النهار..

أيها الضوء الخافت هناك
حدثني عن جلده الميت، أما زال يغني كلّ صباح؟
أما زالت عصافيره تنقر تفاحة تلو الأخرى
وتبحث عن جديدة صالحة؟

لو أن الأشجار لا تنظر إلى السماء دوماً
للاحظت لون قميصي وحفظته.
لو أنها لا تشاقط، لتذكرتني
ونادت قلبي الساخط
وربّنت على كاهله المأكول.

أنا أيضاً أغني كل صباح
أنا أيضاً أنسى الأشجار حين تنسى قميصي.

שירים / אסמא' עזיזה

עברית: גיא גלבע רון

שיטפון

המדבר נגמר;

המספרים סחבו את שקי החול ורוקנום בראשי.
הם כיוונו את הרוח אלי כדי שהצבר יפרה את אצבעותי.

המדבר נגמר ונשטף.

אולם נאות המדבר אשר הנהר שכחו בתוכן נעלמו לפתע
ואיש לא שולפם בקרבי.
המספרים אינם מתאמצים למצוא את כדי המים
או לשכנע ענן כי מרחב נאה יותר מצפה לו.

המדבר בראשי מצפה לשיירות
והשיירות עוברות בו, בְּרִיק,
ללא קרקע או מדריך.

פרט לבכייך

החלב לא היה מר ולא מתוק
הוא היה ערב כמי נהר.
הפטמות היו רפות
כיד חבר.

כל דבר היה ונשאר מתון
פרט לבכייך

שחת

כל החן הזה המשוך על פניך
מכשפה הפשיטתו משדותייך והשחיתתו לכדי חתול מונס
שאני מאכילה בבשרי מדי לילה.

יופייך אשר הפילני בלילה קיצי אחד
מתחת לעץ שאינו מלבלב בארצנו
ניזון כעת מעורי
ואחר לובשני יום

אתה, האור הדהה שם,
ספר לי על עורו המת, האם עודנו שר כל בוקר?
כלום ציפוריו עודן מנקרות תפוח אחר תפוח
ואז מחפשות אחד חדש, תמים?
אלמלא העצים היו מביטים תמיד אל השמים
הם היו מבחינים בצבע כותנתי וזוכרים אותו.
אלמלא היו נופלים בזה אחר זה, הם היו זוכרים אותי
וקוראים ללבי הזועם
וטופחים על שכמו האכול.

גם אני שרה מדי בוקר.
גם אני שוכחת את העצים כשהם שוכחים את כותנתי.

وَطَنِيَّ / روعي تشيكي أراد

أحترمُ خارطةَ الأرصادِ الجَوِّيَّةِ
 يبدو غالباً أنّ قوانينَ الإلِكْترو-مغناطيسيَّةِ
 تخضع لكافةِ قوانينِ
 التيرموديناميكا

إذا ما بصقتُ نحو السَّماءِ,
 سأمتلئُ باللعب
 إذا ما تبوّلتُ نحو الأعلى
 سأتلبللُ بالبول.

أطأطأُ رأسي أمام الفترات
 الجيولوجيَّةِ المختلفةِ
 وأمشي مع كوكبي
 حول الشَّمسِ, حينما يتطلّب الأمر

أنا وطنيَّ لكلِّ دولة
 تعلقُ على عريشة المنقذ
 علماً أبيض

أنا وطنيَّ لكلِّ هيئة سياديَّة
 تعلقُ فيها الجدّات
 الغسيل على جبل الغسيل
 ليحفظَ تحت الشَّمس
 بينما يستمعن للراديو

פטריוט / רועי צ'יקי ארד

אני מכבד את המפה הסינופטית
 נשמע לרוב כללי האלקטרו-מגנטיות
 מציינת לכל חוקי
 התרמודינמיקה

אם ארק לשמיים,
 אתמלא ריר
 אם אשתין אל-על
 ארטב בפפי.

אני מרכיז ראש בפני התקופות
 הגאולוגיות השונות
 ומהלך עם הכוכב שלי
 סביב לשמש כשצריך

אני פטריוט של כל מדינה
 שעל סוכת המציל
 תולה דגל לבן

אני פטריוט של כל גוף ריבוני
 שבו הסבתות
 תולות כביסה על חוט הכביסה
 לייבוש מול השמש
 ובינתיים שומעות רדיו

المرأة التي لم تستطع النظر في أعينهم / روعي تشيكي أراد

ترجمة: نائل الطوخي

قالت أنها لا تستطيع النظر في أعينهم
وأن المسألة وصلت إلى وضع، في رأيها
أنها لم تعد تستطيع النظر في أعينهم
أعينهم وصلت إلى وضع، في رأيها
أنه لا يمكن النظر إليها
طبعاً هي تستطيع، من الناحية البيولوجية، النظر في أعينهم
ولكن الإحساس!
كان صعباً عليها كثيراً أن تفعل هذا.
كان غير ممكن، قالت،
أن تنظر في أعينهم.
ولكنها كانت تعرف أنه في النهاية ينبغي أن تنظر في أعينهم
وكانت تعرف أنها في النهاية ستتمكن من النظر في أعينهم
وأنها لن تستطيع ألا تنظر في أعينهم.
لا يمكن أن يكون أمامك جمهور كامل - ولا تنظر في عينه.

في أعينهم
لم تكن هناك أية مشكلة مع أعينهم
حتى عندما حاولت - أعينهم - الدخول في عينيها
لم تكن هناك أية مشكلة مع أعينهم
لقد اعتقدوا أن أعينهم تمام التمام، مئة مئة
ولم تكن لديهم أية مشكلة مع أية عين
ولكن من ناحيتها، فقد كان هناك إحساس رهيب بالذنب
وغضب عميق
ليس عليهم بشكل شخصي
ولكن الغضب كان عميقاً جداً
والإحساس بالذنب عميق جداً
لدرجة أنها ببساطة أحسست أنه لا يمكنها النظر في أعينهم.

هم كما قيل، لم يروا أن الموضوع هو العين بالعين
وهم كذلك كانوا يشعرون بالغضب وبالذنب
ولكن هذا لم يكن معلقاً بعين أي أحد
لقد أرادوا بالتحديد أن تنظر في أعينهم
ولم يكن يعينهم أن ينظروا في عينيها
برغم الحرب.

ولكنهم لم يستطيعوا
لا يمكن
إجبار أي شخص على النظر في عينيك

وأنت أيضاً غير معني بأن يتم فرض أمر كهذاً
يجب على هذا الأمر أن يكون طبيعياً
هكذا انتظروا ببساطة
كانوا واثقين أنها في نهاية الأمر ستأتي بالسيارة الرينو، ستركن،
وعندئذ سوف ينظر كل منهما في عيني الآخر

كانوا يجيئون كل يوم صباحاً
يجلسون خارج المحل.
معهم أحياناً شفشق ليمونادة
معهم أحياناً فطيرة مقضومة.
انتظروا يوماً، يومين وأسبوعاً. لقد فعلوا طبعاً أشياء أخرى
وفي النهاية، انكسرت
جاءت، بسيارتها الرينو بالتحديد، ركنت، أنزلت فرامل اليد للأسفل
ونظرت في أعينهم
برغم الغضب والإحساس بالذنب
بسبب الغضب والإحساس بالذنب
اللذين كانا عميقين، ثم أصبحا ضحليين الآن
نظرت في أعينهم
جلسوا ونظر كل منهم في عيني الآخر
بحزن، ثم بابتسامة، وفي النهاية بملل
أحضروا الشاي، واصلوا النظر في الأعين
وعندئذ فوجئت لأنها رأت هناك، في الأعين نفسها

ما لم تتوقع رؤيته هناك لزمّن طويل
 شيء ما لم يجهزها أحد لرؤيته هناك
 ليس لندن وكيرشנباوم, ولا روني دانيال ولا سيجال شحمون! ولا حتى سيجال شحمون!
 لم يجهزها أحد أبداً للحظة التي ستنظر فيها في أعينهم
 لم تنهياً أبداً للمفاجأة الرهيبة
 برغم أنها كانت بديهية- فيما رأيته هناك
 عندما نظرت في أعينهم
 فوجئت للغاية بهذا الأمر!
 كل شيء كان واضحاً وبسيطاً
 مشرقاً وسلساً,
 كان متوقعا جدا أن ترى ما رأيته هناك
 فوجئت للغاية بما رأيته
 عندما نظرت في أعينهم

האשה שלא יכלה להסתכל להם בעיניים / רועי צ'יקי ארד

היא אמרה שהיא לא יכולה להסתכל להם בעיניים
 זה הגיע למצב כזה, לטעמה,
 שהיא כבר לא יכולה להסתכל להם בעיניים
 העיניים שלהם הגיעו לידי מצב, לטעמה,
 שאי אפשר כבר להסתכל שמה
 כמוכּן שהיא יכלה ביולוגית להסתכל להם בעיניים,
 אבל ההרגשה!
 היה לה קשה מאוד לעשות את זה.
 זה היה בלתי אפשרי, היא אמרה,
 להסתכל להם בעיניים.
 אבל היא ידעה שבסופו של דבר צריך להסתכל להם בעיניים.
 היא ידעה שבסופו של דבר תוכל להסתכל להם בעיניים
 שלא תוכל שלא להסתכל להם בעיניים.
 אי אפשר לקחת ציבור שלם - ולא להסתכל להם בעיניים.

בעיניהם,
 לא היתה כל בעיה עם העיניים שלהם,
 גם כשניסו להיכנס לתוך העיניים שלה,
 לא היתה כל בעיה עם העיניים שלהם
 הם חשבו שהעיניים של עצמם בסדר גמור, מאה אחוז,
 להם לא היו בעיות עם עיניים כלשהן.
 אבל לה היתה אשמה עצמית עמוקה
 וזעם עמוק
 לא עליהם אישית,
 אבל הזעם היה כל כך עמוק
 והאשמה כל כך עמוקה

¹ לנדן וכירשנבאום מקדמה לפרויקט יומי שחיבר, אסמיהם הוא יארון לונדון ומותי כירשנבאום. רוני דניאל מראסל עסקרי
 ללגנא התיאורית הישראלית. סייגאל שחמון, מעדע תלפזיונית ומגנית.

שהיא פשוט הרגישה שלא יכלה להסתכל להם בעיניים.
 הם כאמור, לא ראו את העיניים עין בעין.
 גם להם היתה אשמה וכעס,
 אבל לא היה לכך קשר לעיניים של מישהו,
 הם דווקא רצו שתסתכל להם בעיניים,
 ולא היה אכפת להם להסתכל לה בעיניים,
 למרות המלחמה.

אבל הם לא יכלו

- אי אפשר -

להכריח אף אחד להסתכל לך בעיניים.

אתה גם לא מעוניין שיכפו דבר כזה
 זה צריך לבוא טבעי
 כך שהם פשוט חיכו
 היו בטוחים שבסופו של דבר תבוא עם הרנו, תחנה,
 ואז יסתכלו זה לזה בעיניים.

הגיעו כל יום בבוקר,
 ישבו מחוץ לחנות.
 לעתים עם קנקן לימונדה,
 לעתים עם פכסם נגוס.
 חיכו יום, יומיים ושבוע. הם עשו כמובן עוד דברים
 ובסופו של דבר, היא נשברה
 הגיעה במיוחד עם הרנו, החנתה, הורידה את האמברקס מטה-מטה,
 והסתכלה להם בעיניים
 למרות האשמה והזעם
 בגלל האשמה והזעם
 שהיו עמוקים וכעת הפכו רדודים
 הסתכלה להם בעיניים
 ישבו והסתכלו זה בזה בעיניים
 בעצב, ואחר כך בחיוך, לבסוף בשעמום
 הביאו תה, המשיכו להסתכל בעיניים
 ואז הופתעה לראות שם, בעיניים עצמן,

את מה שבמשך זמן כה רב לא ציפתה לראות שם
 דבר מה שאף אחד לא הכין אותה שתראה שם
 לא לונדון וקירשנבאום, לא רוני דניאל ולא סיגל שחמון!
 אף אחד לא הכין אותה לרגע שתסתכל להם בעיניים
 שום דבר לא הכין אותה להפתעה העצומה
 אף שזה היה עניין מובן מאליו - של מה שראתה שמה
 כשהסתכלה להם בעיניים
 כל כך הופתעה מזה!
 הכול היה ברור ופשוט,
 נהיר ובהיר,
 היה צפוי לגמרי שתראה מה שתראה שם
 כל כך הופתעה ממה שראתה
 כשהסתכלה להם בעיניים.

זמרת המוות / תאמר מסאלחה

אין סולמות לכוכבים...
 דרך זרועה שיחי תיל, מטילי צל דוקר
 פריחת מוות ודממה.
 צלמי ייאוש, תקווה חבולה, מצעפים את פניו
 במלמלה שחורה.

אין סולמות לכוכבים...
 ואלוהיו רוצחו, לא הביט מעורו בפניו
 עזוב הולך, בדרך הקמלה,
 צועד שפוף, מצחו נושק לאדמה.
 זמרת המוות, עשן סמיך, משיל מפניו זיכרון ילדות.
 זמרת המוות, רוח מקוננת, שורקת ונשזרת בצעדיו.
 זמרת המוות, דממת מסע, לאל השער הרדום,
 לשכחת הצבע,
 לחספוס הפלדה,
 לתפילת אישור הכניסה.

אין סולמות לכוכבים...
 עץ זית תשוש ואפור,
 מברך בכבדות את פניו:
 ברוך בואך מלקט ארור,
 שדות המוות, קצף תשוקה, לגסות ידיך הקטנות.
 שדות המוות, שירת אובדן, לצינת לבך, לריק עיניך
 לאלמוניות פניך המפוסלות, באבק ובתמרות עשן.
 הזדרו!
 קום!
 התחל לנבור!
 את ריקבון קרבם המתרגש,
 בקרבם תכרה למחייתך,
 וקבר... ריקבונם לנו יכרה.

אין סולמות לכוכבים...
 זמרת המוות, עשן סמיך, סוגר את האופק מעליו.
 זמרת החיים, מתכת חלודה, רוחות רפאים של קדמה.
 זמרת התקופה, איווי הצריכה, וחד פעמיות המוצר.
 זמרת הלחם, נהר עצבות, זועף וגועש בפניו.
 קבר מתחת, קבר מעל
 ואלוהיו מעולם לא הרהיב הבט בעיניו.

אין סולמות לכוכבים...
 ידיו הנוברות, את מחייתו נוברות
 מעט עד כדי לא לחיות
 מעט עד כדי לא למות
 זמרת המוות, תשוקת ידו, ללחישות קללת הפלדה,
 זמרת המוות, תשוקת לבו, לפרי הבאזשים המוסתר.
 ציפורניו הכורות, את דרכי המבוך
 במרירות האדמה הגדושה:
 מלב חלוד, מדם שפוף,
 מנוגות הקמח, ואפרוריות ההמתנה,
 ממחנק המצור, מבהמיות התור,
 מצווי אלופים, מזעקת החיים,
 לחסד שמים המסרב לבוא,
 מצנינת העופרת, מרשעות האל,
 משרירות לב הברזל,
 מיובש הלחם, מבדידות הצינוק,
 מקשיחות הסורג, ואטימות החומה,
 משדות הקטל של הקדמה.

אין סולמות לכוכבים.....
 אבק אפור מצליף בפניו
 זמרת המוות, לוע תהום, אבק מהביל
 קינת זעם, חקוקה
 בתוך חרכי פצעיו:
 כאן יחיה כמת, כאן חי ימות

כאן יקדים כל שחר אפור, וישא את פורענות המחסור
 בדרכו אל סירחון התהום
 יחלום
 ירצה
 יחפש
 ינבור
 את המתכת הקבורה,
 עמוק...
 עמוק...
 ברחם המזבלה.

החומה / דניאל עוז

כאשר דוד מלך ישראל יסד את עירו
 על חורבות יבוס המובסה
 הרחיבו את החומה
 כאשר השלים שלמה את בית המקדש בהר הבית
 הרחיבו את החומה
 מימי המלך חזקיה עוד בקושי מחזיקה
 החומה הרחבה
 ובעידן בית שני עת שלטון החשמונאים
 הרחיבו את החומה
 (אז באו הרומאים
 שהחריבו את החומה)
 אלפיים שנה אחר כך בתקופה הקדומה
 הרחיבו את החומה
 בפקודת אריק מלך ישראל
 עד לגובה שמונה מטר התנשאה
 (ורבע, באמצע אבו דיס)
 אולם הגדיל לעשות הסולטן סולימן הראשון:
 שניים עשר מטר לגובה ושניים וחצי עובי
 עם חרכי ירי

صُور / يِناي يسرائيلي

كُتبت هذه القصيدة في يوليو 2005 في أعقاب التظاهرات في قرية بلعين ضد إقامة جدار الفصل. ومنذ ذلك الحين أنجز بناء الجدار. قتل واحد على الأقل، ومئات الإصابات، كانت حصيلة محاولات الجيش قمع التظاهرات في القرية. ما تزال التظاهرات مستمرة.

1.

هناك، من حولي، هنا،
في أماكن تُعَبَّرُ فيها الأسماء
في خلّاطات الباطون المسلّح باني المستوطنات -
يتقلقل اليأس من الحناجر نحو الخارج
كلاجئ من اللغة الممّوجة
(رغمًا عنّي تَتَعَبَّرُنُ).

2.

لا تخترق العينُ الخطوط.
في يوم صافٍ نطلّ من على عزرائيلي¹
في يوم أقلّ صفاء نستشرف البنايات الشاهقة في موديعين² العليا.
غالبًا: نرى فقط حركة الجرافات في الوادي

3.

ننزل الوادي،
نزولًا غير شرعيّ.
جمهور مرتعد يودّ اللمس،
فقط لو يلمس الجهة الثانية، مجتازين الصخور.
الحدود، حاليًا هي ندبة
رمادية في ضلع التلة،
قدومك لأرض مصادرة تفصل عن دولة اليهود
(قوّات الأمن تستعدّ بهدوء، خلف أشجار الزيتون).

¹ ثلاثة أبراج تقع في تل-أبيب، تصل إلى علو 49 طابقًا.

² مستوطنة-مدينة تقع بين القدس وتل-أبيب.

4.

ماذا يمكننا القول حين لا يمكن قول شيء
عن الألم،
ذلك الذي انتاب ذراعي فجأة، أشير مرتعدًا -
ها أشجار الزيتون، الأرض، اليهود
(كيف لي أن أفهم، وهذا دمي)

5.

دمّ المائل أمامي معلق بوجهه كَعَلَمٍ.
في عينيه نقيض هيئتي.
لحظة وأفقده بين هذا الحشد
(زيّه المشدود).

6.

آخرون شاحبون.
السماء صافية.
كالذكريات تتربع أشعة الشمس
على وجه ضابط ما
يلوّح بهراوة مرفوعة
(لا تمدّ يدك).

7.

تندحر النظرة من هذي الضجة الكبيرة. حُسَمُ.
تتعلّق في الغيوم
بيوت القرية، المنحدرات.
رعويّة رخيصة.
تنفّس.

.8

أضعتُ كاميرتي
سقطت بين دروب عصا الراعي المستقبلية
(في الخريف سيكون الجمال هنا مُستَيِّجًا)
لا يمكن العودة: الآن
ذاكرة الغاز قويّة في مَخّ الهواء (هذا الوعي
اليهودي السائد، وعي مُكْتَو).
وعدا ذلك:

ماذا أفعل إذا ما وجدتها (ملقاة على أرضية حقل آخذ في الاصفرار)،
نقلوا الجرحى إلى المشفى، انتهى اليوم.
ضاعت كاميرتي، أقول، ضاعت.

תמונות / ינאי ישראלי

נכתב ביולי 2005 בעקבות הפגנות בכפר בילעין נגד הקמת גדר ההפרדה. מאז הושלמה בניית הגדר.
לפחות אדם אחד נהרג ומאות נפצעו בניסיונות הצבא לדכא את מחאת הכפר. ההפגנות עדיין נמשכות.

.1

אֵי שֵׁם כָּאן פּוֹה בְּסִבְיָה,
בְּמִקוּמוֹת בָּהֶם מְעַבְרִים אֶת הַשְּׁמוֹת
בְּמַעֲרָבְלֵי הַבְּטוֹן הַמְזֻזֵן בּוֹנֵה הַהַתְנַחֲלִיּוֹת -
מְטֻלְטֵל הַיְאֹוֶשׁ מִן הַגְּרוֹנוֹת הַחוּצָה
כְּמוֹ פְּלִיט מִן הַשְּׁפָה הַמְּסֻלָּסֶלֶת
(בְּצֵל כְּרָחִי הוּא מִתְעַבְרֵת).

.2

הַעֵינַי אֵינָה חוֹצָה אֶת הַקְּוִיִּים.
בְּיוֹם טוֹב רוֹאִים מִכָּאן אֶת עֲזְרִיאֵלִי,
בְּיוֹם טוֹב פָּחוֹת אֶת רַבֵּי הַקּוּמוֹת בְּמוֹדִיעֵינַי עֲלִית.
לְרַב: רַק תְּנוּעַת הַדְּחָפוֹרִים בְּנֹאדֵי

.3

יורדים אל הנאדי,
?רידה בלתי לגלית.
המון מפרפר רוצה לגעת,
רק לגעת בעבר השני, לצלח בטרשים.
התנאי, בינתיים רק צלקת
אפכה בצלע הגבעה,
חוצץ אל אדמה מחרמת, בואך מדינת היהודים
(פחות הבטחון נערכים בשקט, מעבר לזיתים).

.4

מה נתן לומר כשלא נתן לומר דבר
 על הכאב,
 על זה שאחז לפתע ברועי, מצביע ורועד -
 הגה הזיתים, האדמה, היהודים
 (פיצד אבין, וזה דמי)

.5

דמו של העומד מולי תלוי בפניו כדגל.
 בעיניו, תשליל בבואתי.
 רגע ואני מאבד אותו בהמלה
 (מדיו המתוחים).

.6

אחרים חורים.
 השמים בהירים.
 כמו זכרונות נחות קרני השמש
 על פניו של רב סרן אחד
 עם אלה מונפת
 (אל תשלח ידך).

.7

והמבט נסוג ברעש הגדול. מכרע.
 מכרח אל עננים
 בתי הכפר, המדרונות.
 פסטורליה בגרוש.
 לנשם.

.8

מצלמתי אבדה,
 נשמטה בין משעולים של רקפות עתידיות
 (בסתו יהיה כאן יפי מגדר).

לא נתן לחזור: כעת

זכרון הגז חזק במח האויר (זאת התודעה
 היהודית המדברת, תודעה צרוכה).

ומעבר לזאת:

מה אעשה אם אמצאנה (על קרקעית שדה מזהיב
 טבועה), הפצועים ככר מפנים, היום נגמר.
 מצלמתי אבדה, אני אומר, אבדה.

عنات زخاريا / قوآتنا

"لا يمكننا أن نكون أقوياء كل الوقت وفي كل مكان"

- قائد لواء المركز

أنسى

إذنا، ترقميا ودورا

ومحور 35

وجولة 22

ومسافة المائة متر الفاصلة بين الجيب والسوبارو

بجانب الطريق،

والمسلحين الثلاثة.

والمقاتلين الذين لم يسمعو

قائد القوّة

موشيه، وبوقوفزا الذي أطلق 3 رصاصات

وحركة الجيب وقت إطلاق النار

إلى الأمام وإلى الورا إلى الأمام وإلى الورا

والباب الخلفي الذي انفتح

والباب الذي لم

يدون اسمه ولا مرة في التقرير، أنساه.

أنسى نبض العنق الواهي

22 دون تنفس

والمضمد الذي لم يقم بالإسعاف

بل أدخل سوائل عبر الوريد.

أنسى جرح الرصاص في الكتف الأيمن

والورك الأيسر، والركبة اليمنى

وجرحا مرور الرصاص

في الرأس.

أنسى التزيف الداخلي

وجروح الإرهاق على الوجه.

أنسى اليد الممدودة نحو الباب

مدركة أن أبسط حركة

قد تخلّ بالتوازن

الرفيق.

أنسى السّاعة 21:20

من رأى السّنجاب ولم يحترق

يقتل كل ما فينا

وكيف نتعلّم السّندو على التّلة

بينما نار عظيمة تلتهم

ما حولنا.

عنات زخاريا / الضّفة الغربيّة

بجانب محطة البنزين- لمن يجيدون التسلق ويتقنون جذب

أجسادهم بقوّة.

بجانب كيرح 6¹ - لنساء لن تضطر لفتح ساقها

ستشتمّر فستانها فقط، تكشف ساقها،

بجوار لوحات الدراجات الملوّنة - لنحافٍ يعبرون

من نُقِبَ بيُسُر.

بجانب "مرحى للاحتلال"- طلبت رشيقون متأنقون

الجلّ على شعورهم، يسارعون الالتصاق في الباطون الصّقيل

والجري.

بجانب المدافع ينزف الدم والخريطة الكاملة - وعلى نافذة الجيب

"أنا أحبّ إسرائيل".

ولا نهاية، توجد بداية تُشدّ نحو الخلف

ويكفي طفل واحد صغير بمقلع

ليهيجّ الجميع.

¹ اسم فرقة رسم جرافيتي.

ענת זכריה / כוחותינו

“אנו לא יכולים להיות חזקים כל הזמן ובכל מקום”
- אלוף פיקוד מרכז

אָנִי שׁוֹכַחַת
אֶת אִידֵנָא, תְּרַקוּמִיָּה וְאִדּוּרָה
אֶת צִיר 35
אֶת סִיּוֹר 22
אֶת הַמָּאָה מֵטֵר מֵהַגִּי'פ לְסוּבָאֲרוֹ
בְּצַד הַכְּבִישׁ,
אֶת שְׁלוֹשֵׁת הַחֲמוּשִׁים,
אֶת הַלּוּחִמִּים שֶׁלֹּא שָׁמְעוּ אֶת
מִפְקֵד הַכּוּחַ
אֶת מֹשֶׁה, אֶת בּוֹקוּבוּזָה שִׁירָה 3 כְּדוּרִים
אֶת תְּנוּעַת הַגִּי'פ בּוֹמֵן הִירִי
קִדִּימָה וְאַחֲרָה קִדִּימָה וְאַחֲרָה
אֶת הַדֵּלֶת הָאַחֲרִית שֶׁנִּפְתְּחָה
אֶת הַנְּהַג שֶׁשָּׁמוּ מֵעוֹלָם לֹא
נִכְתַּב בְּדו"ח אֲנִי שׁוֹכַחַת.
אֶת הַדּוֹפֵק הַצּוֹאֵרִי הַחֲלֹשׁ
22 לֵלֵא נְשִׁימָה
אֶת הַחֹבֶשׁ שֶׁלֹּא בִּיצַע הַחִיָּיָה
אַלֵּא הַחֲדִיר עִירוֹי נוּזִלִים.
אֶת פְּצַע הִירִי בְּכַתֵּף יְמִין,
יֶרֶךְ שְׁמָאל, בְּרֶךְ יְמִין
אֶת שְׁנֵי פְצַעֵי מַעְבַּר הַקְּלִיעַ
בְּרֵאשׁ.
אֶת הַדִּימוּמִים הַתֵּת עוֹרִיִּים
וּפְצַעֵי הַשֶּׁפְשׁוּף בַּפְּנִים.
אֶת הַיָּד הַמוֹשֻׁטֶת אֶל הַדְּלֶת
יֹדְעֵת שֶׁהַתְּנוּעָה הַכִּי קָלָה

עלוּלָהּ לַהֲפֵר אֶת שִׁוּוֵי הַמִּשְׁקָל
הַעֲדִין.
אֶת הַשְּׁעָה 21:20

מִי שָׂרָאָה אֶת הַסֵּנֶה וְאִיִּנְגוּ אֶכְּל
הוֹרֵג אֶת הַיָּפֶה שֶׁכִּבְנוּ
וְאֵיךְ נִלְמַד לְשִׁיר בְּגִבְעָה
כְּשֶׁאֵשׁ כִּבְדָה אוֹכֶלֶת
מִסְבִּיב.

ענת זכריה / הגדה המערכת

לִיד תַּחֲנַת הַדֶּלֶק - לְמִיִּטְיָבִי טַפְס הַיּוֹדְעִים לְמִשְׁךְ
אֶת גּוֹפֶם בְּכַח.
לִיד "קָרַח 6" - לְנָשִׁים שֶׁלֹּא יִצְטָרְכוּ לְפִשֵּׁק רַגְלִים,
רַק לְהַפְשִׁיל שְׁמֶלֶה, לַחֲשֵׁף רַגְלִים.
לִיד צִיּוּרֵי הָאוֹפָנִים הַצְּבֻעוֹנִיִּים - לְרָזִים שֶׁעוֹבְרִים
בְּחֶרֶךְ בְּקִלּוֹת.
לִיד "הַיָּד לְכַבּוֹשׁ" - לְזִרְזִים סְטוּדְנְטִים מְטֻרְזָנִים
גִּלְ בְּשִׁעָרָם, הַמְּמַהֲרִים לְהַצְמִד לְבִטּוֹן הַחֶלֶקֶלֶק
וְלָרוֹץ.
לִיד הַמְּגַן נוֹטֵף הַדָּם וְהַמְּפָה הַשְּׁלֵמָה - עַל חֵלוֹן הַגִּי'פ
"אֲנִי אוֹהֵב אֶת יִשְׂרָאֵל".
וְאֵין סוּף, יֵשׁ רֵאשִׁית שֶׁנִּמְתַּחַת אַחֲרָה
וּמִסְפִּיק יָלֵד אֶחָד קָטָן עִם רוֹגֵטָקָה
לְהַדְלִיק אֶת כָּלָם.

שירה מפרקת חומה - קול קורא

"היה במשוך בקרן היובל, כשמעכם את קול השופר, יריעו כל העם תרועה גדולה, ונפלה חומת העיר תחתיה" (יהושע ו', ג-ה)

ביום חמישי הקרוב, ה-3 בדצמבר 2009, נצא משוררים ישראלים ופלסטינים למחות נגד אחד מסמלי הפרות זכויות האדם הקשות ביותר של העשור האחרון - חומת ההפרדה.

מטרתה המוצהרת של גדר ההפרדה היתה למנוע כניסה של פלסטינים מהגדה המערבית לתוך ישראל. ומאז, ובונה ישראל את החומות והגדרות והמחסומים ומניחה מצלמות במעגל סגור, רובם הגדול על אדמות פלסטיניות, תוך התעלמות כמעט מוחלטת מהפגיעה הנרחבת בזכויות האדם של התושבים הפלסטינים.

במסווה של בטחון, מרימה ישראל את הגדרות והחומות וכך מספחת קילומטרים רבועים רבים של שדות פלסטיניים, מגבילה את חופש התנועה, ופוגעת ביכולתם של הורים לפרנס את המשפחה ולחיות בכבוד. החומה פוגעת גם ביכולת של התושבים לקחת את הילדים אל בתי חולים ובתי ספר, מפרידה בין משפחות וחברי ילדות ויוצרת סדרה אינסופית של פגיעה בזכויות האדם של הפלסטינים.

התרבות המזרחית בארצות האיסלאם הראתה שיהודים יכולים ליצור, לכתוב, להתפלל, להשתוקק ולאהוב יחד. ישראל צריכה לשאוף, לאופק של תרבות יהודית-ערבית שיונקת מעבר מגוון לתוך עתיד שיאפשר הדדיות, שיתוף פעולה ושכנות, שבה ישראל היא חלק מהמזרח התיכון, שרואה את עצמה חיה בשלום ואחוזה עם האיזור שבו היא נמצאת, פחות או יותר כמו כל מדינה בעולם ולא כ"אכטה מבוצרת בלב ים מלא כרישים", או מוצב קדמי במלחמת ציוויליזציות פרנואידית. אלף שנה נכתבה תרבות משותפת והיא זו שצריכה לעמוד היום כסמל להפלת החומה האפורה והמדכאת הזו, שמטילה צל קודר על חיי רבים כל כך.

"בצלם" ותנועת "גרילה תרבות" חוברים לאירוע שירה חד פעמי של יוצרים ויוצרות ערבים ויהודים שיקריאו שירה ויפילו את חומת ההפרדה שבראשנו, בתקווה שהאותיות ההופכות להברות ומתחברות למילים, משפטים

ובתים ייצרו מציאות אחרת. מציאות של הכרה, שוויון וצדק חברתי לכולם, מציאות של חברות ושיתוף פעולה ולא חשדנות ונישול חד-צדדי כשיטה פוליטית ואדריכלית.

זה האירוע השמיני של "גרילה תרבות", המארגנת הקראות שירה ומופעי מוזיקה ואמנות שמתמקדים בעיקר במאבקי עובדים, סיוע לשובתנים, מחאה על סגירת מפעלים בכל הארץ. בין השאר היינו עם העובדות והעובדים של פולגת קרית גת, גן המדע רחובות ועובדי האוניברסיטה הפתוחה. האירוע האחרון של "גרילה תרבות" היה נגד המאגר הביומטרי. פעולות המחאה השונות השפיעו על דחיית וצמצום חוק "האח הגדול".

יופיעו באירוע שירה מפרקת חומה:

סאמי מהנא, אהרון שבתאי, נעם פרתום, רוני הירש, צאלה כ"ץ, מרואן מח'ול, מתי שמואלוף, רועי צ'יקי ארד, יהושע סימון, תאמר מסאלחה, ענת זכריה, ראג'י בטחיש, אלמוג בהר, יערה שחורי, יונית נעמן, מרחב ישורון, חנא אבו חנא, רון קורדונסקי, דניאל עוז, יעל בירנבאום, ואן נויין, איתן קלינסקי

מנחים:

מרואן מח'ול ורוני הירש

غريلا ثقافة

גרילה תרבות

<http://www.gerila.co.il>

